

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih 29.03.2012
Sayı 333

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çiftçilerimizin ve üretim bölgelerinde bulunan Belediyelerimizin ve toptancı hal müdürlüklerinin çok büyük sorunlar yaşadığı, bu sorunların çözülmesine yönelik gerekli araştırılmanın yapılması ve hal müdürlüklerinin faaliyetlerini daha verimli bir şekilde sürdürebilmesini sağlayacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa' nın 98, TBMM İçtüzüğü' nün 104 ve 105. nci maddeleri kapsamında Meclis Araştırması açılması konusunda gereğini arz ederiz. 27.03.2012

① Op. Dr. Arif BULUT
Antalya Milletvekili

2. FAHRETTİN SAKAR
ANT MVL

3. Metin İygi BAYDAR
AYOVL

4. SAĞINÇ 52
NARINCA MV
5. GÜRKUT ACAR
Antalya xv.

6. Olman Kaptan
Antalya mv.

7. İlman

8. Recep Gürhan
Edirne MV.

9. Mehmet S. Kesimoğlu
KEU mv.

10. Mehmet Selim
Gözüyüğü

11. M. Şeydi Kulkulöğlu
Kayseri

[illegible]

GEREKÇE:

01.01.2012 Tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı Kanun'un uygulanmasında özellikle üretim bölgelerinde bulunan toptancı hallerinde sorunlar yaşanmaktadır. 07.12.2011 Tarihinde yayınlanan Hal Kayıt Sistemi tebliği ile ilgili olarak Ocak ayından günümüze kadar hal esnaflarımızla, çiftçilerimizle ve de hal müdürlüklerimizle yapılan toplantılarda elde edilen bilgilere göre, çok büyük sorunlar yaşandığı ve bunların henüz program aşamasındayken de düzeltilemediği ve düzeltilmesine yönelik herhangi bir çalışmanın yapılmadığı belirlenmiştir.

Kanun'un temel taşlarından birisi olan Hal Kayıt Sisteminin bilgisayar ve İnternet ortamında gerçekleştirilmiş olması, hal esnafının ve üreticilerimiz ve bu işin ticaretini yapan kesimin sosyal ve kültürel durumu bu sistemi çözmeye ve uygulamaya yeterli değildir. Üretim Bölgelerimizde yaşanan sorunlar izah edilemez boyutlara ulaşmıştır.

Bu bilgiler neticesinde ortaya çıkan sorunlar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

1. 5957 Sayılı Kanunun 11. Maddesinde; "Belediye toptancı hallerindeki işyerleri, kiralama veya satış yoluyla işletilir" denilmekte, "Geçiş Hükümlerinde geçici Madde 1/4, Toptancı hallerinde tahsisli işyerleri, mevcut tahsis sahiplerine Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hiçbir işleme gerek kalmaksızın on iki yıl süreyle kiralanmış sayılır" şeklinde düzenlenmiştir. Özetle çok uzun yıllar Tahsis Sistemi ile çalıştırılan işyerleri kiracı durumuna getirilmiş oldu. Buna ilaveten Kanunun 11.Maddesinin (1) bendinde "Kiraladıkları işyerlerini Bakanlıkça belirlenen sebepler dışında başkasına devredenlerin ya da kiraladıkları veya satın aldıkları işyerlerini herhangi bir şekilde kullandıranların kira sözleşmelerinin feshedileceği hükme bağlanmıştır. Bu şekli ile kiracı olan hal komisyoncuları işyerlerinin devredilebilmesi ilgili Bakanlıklarının Yönetmelikte belirleyeceği şartlara göre yapılabilecektir. Bu işlemle ilgili olarak; Yönetmelik Taslağının 25.Maddesinde Devir ve Ortaklık düzenlenmektedir. (Madde 25- 1-Toptancı halindeki işyerinde kiracı olarak

faaliyet gösteren meslek mensupları bu yeri başka bir gerçek ya da tüzel kişiye kiralayamaz).

2. “Kiracı olarak faaliyet gösteren meslek mensubunun ölümü halinde diğer mirasçılarının onayı ile kanuni mirasçılardan işi fiilen yürütebilecek olana, bunlardan çalışamayacak kadar hasta veya herhangi bir sebeple işinin başında duramayacak olanların ise kanuni mirasçılardan kendisinin belirlediği kişiye kiracılık hakkı bedelsiz olarak devredilebilir” hükmü işyerlerinin devri için ölüm veya hastalık şartına bağlanmaktadır.

Toptancı hallerinde hiçbir tahsis sahibi veya kiracı normal şartlarda işyerini devretmeyi düşünmez. Bu durum çok önemli bir gerekçeye dayanmaktadır. Bunların ilki ekonomik zorluğa düşülmesi, borç ödeme güçlüğü, ölüm, hastalık veya çalışamaz hale gelmektir.

3. 5957 Sayılı Kanunun 12.Maddesinde "Teminat" konusu açıklanmış ve bu hususlara ilişkin usul ve esasların Bakanlıkça belirlenmesi hükme bağlanmıştır.

Yönetmelik Taslağının 77.Maddesinin 2. Fıkrasında; “Toptancı hallerinde faaliyet gösteren meslek mensuplarından alınacak nakit veya banka teminat mektubunun miktarı meslek mensuplarının işlem hacmine göre Elli bin Türk Lirası'ndan az olmamak üzere belirlenir. Bu teminat miktarı her yıl belediye meclisince arttırılır. Nakit ve banka teminat mektubu dışında kabul edilecek teminatların cins, miktar ve özelliklerinin belirlenmesine belediye meclisi yetkilidir. Alınacak bu teminat miktarının en az % 25'inin nakit olması zorunludur” denilmektedir.

Toptancı halleri işyeri sayısı ve işlem hacmi itibariyle büyük farklılıklar göstermektedir. Diğer taraftan bazı toptancı hallerinde mülkiyet devredilmiştir. Teminat hususunun halin genel durumu ve işlem hacmine göre belirlenmesi için toptancı hali işleten ilgili belediyelerin yetkisine bırakılması daha uygun olacaktır.

4. 5957 Sayılı Kanun'un Tanımlar maddesinde Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden ödenen meblağı, şeklinde ifade edilmiştir. 2012/01 Sayılı Tebliğin 8.Maddesinin (9).fıkrasında “Hal rüsumu, malları satın

alanlarca beş iş günü içinde ödenir. Tüccarlar tarafından yapılan satın alımlarda hal rüsumu tüccar tarafından ödenir. Komisyoncular, aracılık ettiği satışlardan dolayı tahakkuk eden hal rüsumunun beş iş günü içinde ödenmesinden malı satın alanlarla birlikte müteselsilen sorumludur” denilmektedir. Yüzlerce müşteriye onlarca çeşit mal satan hal komisyoncusunun her müşteri adına ve her mal çeşidine tahakkuk eden hal rüsumunu takip ve onun adına ödeme yapması büyük sıkıntılar doğurmaktadır. Bu durum her bir komisyoncu için binlerce sütun ve binlerce işlem anlamına gelmektedir.

5. Kanunun 4.Maddesinin 5. nci fıkrasında ve Tebliğin 5. nci maddesinin 15. nci fıkrasında “Tüccarların faaliyetleri düzenlenmekte ve Toptancı hal dışında faaliyet gösteren tüccarlar, toptancı halinde toptan olarak mal satmak üzere bildirimde bulunabilirler” denilmesine karşılık bölgemizdeki haller dışında çalışan tüccarlar bu gerekçeye uymamaktadırlar. Bunlar üreticiden satın aldıkları malları hal içinde otellere, perakendecilere tüketici kurumlara ve ihracatçılara satmaktadırlar. Üretici hallerinde ürün tasnif ve paketlenmesi için bulunan ardiyeleri diğer yerlerdeki komisyoncu ve tüccarlar kullanmaktadır. Bu işyerlerinin sahipleri üreticiden satın aldıkları ve işledikleri ürünleri Yasa'ya aykırı olarak perakendeci ve oteller ile kendi tüketimlerinde kullanacak Resmi Kurumlara satmaktadırlar. Bu hususların acilen denetimlerle önlenmesi gerekmektedir.

6. 1994 Yılında yayımlanan bir tebliğ ile Tarımda kendi adına çalışan üreticilerin bağ-kur primleri teslim ettikleri mallardan kesilmektedir. Bugünlerde tüm bölgeyi karıştıran yeni bir haberle bin de birlik bu oranın, % 5' e yükseltildiği öğrenilmiştir. Bu durum zaten iş hacimleri devamlı azalan Toptancı Hallerimize üreticilerin mal getirmelerini büyük ölçüde engelleyecektir.

7. Toptancı hallerimize ürün getiren üreticiler kapı girişlerinde beyan ettikleri komisyoncular yerine başkalarına ürünlerini götürebilmektedirler.

8. Gece saatlerin de ürünlerin kontrolünü sağlıklı yapılamamakta, alıcılar ve komisyoncular zarara uğramaktadır. Toptancı hallerinin düzenli ve verimli çalışılabilmeleri için iş saatlerine bir düzenleme getirilmesi gerekmektedir. Hal esnafına göre sabah 05.00-19.00 saatleri arasında çalışılması yerinde olacaktır.

9. Toptancı Hal Müdürlükleri mal almaya gelen pazarcı ve diğer alıcıların araçları için giriş ücreti ve yüksek miktarlarda işgaliye ve park ücreti almaktadır. Bu durum az miktarda mal alacak esnafı, pazarcıyı halden uzaklaştırmaktadır.

10. Hal içinde %1 olan rüsumun hal dışında %2 olarak uygulanması yine Toptancı haller aleyhine sonuçlar doğurmaktadır.

11. 5957 Sayılı Kanunun 5.Maddesinin 6.fıkrasında; "Komisyoncuların mal bedellerini satış tarihinden itibaren 15 gün içinde üretici veya üretici örgütüne ödemek zorundadırlar." Hal Komisyoncularının satış vadeleri ise en az 60 günle başlamaktadır.

12. Yaptığımız çalışmalar neticesinde Bildirim sisteminin sağlıklı bir şekilde çalışmadığı, devamlı hata verdiği gözlenmektedir. Bildirim sisteminin programı sorunsuz çalışması için teslim alınmadan, 01.01.2012 tarihinde kullanıma açılmış olup 24.02.2012 tarihinden önce hiçbir şekilde çalışmadığı belirlenmiştir.

13. Türkiye' deki tüm hallerde rüsum gelirlerinin hala toplanamadığı görülmektedir. Dolayısıyla hal müdürlüklerinin rüsum gelirlerini toplayamamasından dolayı ve de üretim bölgelerindeki rüsum gelirlerinin düşürülmesinden dolayı hal müdürlükleri personel giderlerini karşılayamamaktadır.

Bu nedenlerle üretim bölgelerinde bulunan belediyelerimizin, üreticilerimizin, hal esnafımızın ve hal müdürlüklerimizin, emeklerinin korunması, bakanlığınızın 01.01.2012 tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı kanunun uygulanmasında üretim bölgelerinde bulunan üreticilerimizin, hal esnafımızın ve hal müdürlüklerimizin zararına yol açıp açmadıklarının belirlenmesi, yürürlüğe giren bu kanunun üretim bölgelerinde bulunan üreticilerimize ve esnafımıza daha fazla katkı sağlamasının önünü açacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla "Meclis Araştırması" açılması gerekli görülmektedir.

GEREKÇE (ÖZET):

01.01.2012 Tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı Kanun'un uygulanmasında özellikle üretim bölgelerinde bulunan toptancı hallerinde sorunlar yaşanmaktadır. 07.12.2011 Tarihinde yayınlanan Hal Kayıt Sistemi tebliği ile ilgili olarak Ocak ayından günümüze kadar hal esnaflarımızla, çiftçilerimizle ve de hal müdürlüklerimizle yapılan toplantılarda elde edilen bilgiler ışığında çok büyük sorunlar yaşandığı belirlenmiştir.

Ortaya çıkan bu sorunlar aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

1. 5957 Sayılı Kanunun 11. Maddesine göre; çok uzun yıllar Tahsis Sistemi ile çalıştırılan işyerleri kiracı durumuna getirilmiş oldu.
2. Toptancı hallerinde hiçbir tahsis sahibi veya kiracı çok önemli bir gerekçe olmadan işyerini devretmeyi düşünmez. Bunların ilki ekonomik zorluğa düşülmesi, borç ödeme güçlüğü, ölüm, hastalık veya çalışamaz hale gelmektir.
3. 5957 Sayılı Kanunun 12.Maddesinde "Teminat" konusu açıklanmıştır. Fakat bu madde kendi içinde dengesizlikler içermektedir. Bir taraftan toptancı halleri işyeri sayısı ve işlem hacmi itibariyle büyük farklılıklar göstermekte olup, diğer taraftan bazı toptancı hallerinde mülkiyet devirleri yapılmıştır. Teminat hususunun halin genel durumu ve işlem hacmine göre belirlenmesi için toptancı hali işleten ilgili belediyelerin yetkisine bırakılması daha uygun olacaktır.
4. Yüzlerce müşteriye onlarca çeşit mal satan hal komisyoncusunun her müşteri adına ve her mal çeşidine tahakkuk eden hal rüsumunu takip ve onun adına ödeme yapması büyük sıkıntılar doğurmaktadır. Bu durum her bir komisyoncu için binlerce sütun ve işlem anlamına gelmektedir.
5. Kanunun 4.Maddesinin 5. nci fıkrasında ve Tebliğin 5. nci maddesinin 15. nci fıkrasında belirtilen hususa karşılık bölgemizdeki haller dışında çalışan tüccarlar bu gerekçeye uymamaktadırlar. Bunlar üreticiden satın aldıkları malları hal içinde otellere, perakendecilere tüketici kurumlara ve

ihracatçılara satmaktadırlar. Bu hususların acilen denetimlerle önlenmesi gerekmektedir.

6. 1994 Yılında yayımlanan bir tebliğ ile Tarımda kendi adına çalışan üreticilerin bağ-kur primleri teslim ettikleri mallardan kesilmektedir. Bugünlerde tüm çiftçilerimizin aklını karıştıran yeni bir haberle bin de birlik bu oranın, % 5' e yükseltildiği öğrenilmiştir. Bu durum zaten iş hacimleri devamlı azalan Toptancı Hallerimize üreticilerin mal getirmelerini büyük ölçüde engelleyecektir.
7. Toptancı hallerimize ürün getiren üreticiler kapı girişlerinde beyan ettikleri komisyoncular yerine başka komisyonculara ürünlerini götürebilmektedirler.
8. Gece saatlerin de ürün kontrolleri sağlıklı yapılamamakta, alıcılar ve komisyoncular zarara uğramaktadır. Toptancı hallerinin düzenli ve verimli çalışılabilmeleri için iş saatlerine bir düzenleme getirilmesi gerekmektedir.
9. Toptancı Hal Müdürlükleri mal almaya gelen pazarcı ve diğer alıcıların araçları için giriş ücreti ve yüksek miktarlarda işgaliye ve park ücreti almaktadır.
10. Hal içinde %1 olan rüsumun hal dışında %2 olarak uygulanması yine Toptancı haller aleyhine sonuçlar doğurmaktadır.
11. 5957 Sayılı Kanunun 5. Maddesinin 6. fıkrasında; "Komisyoncuların mal bedellerini satış tarihinden itibaren 15 gün içinde üretici veya üretici örgütüne ödemek zorundadırlar." Hal Komisyoncularının satış vadeleri ise en az 60 günle başlamaktadır.
12. Bildirim sisteminin sağlıklı bir şekilde çalışmadığı, devamlı hata verdiği gözlenmektedir.
13. Türkiye' deki tüm hallerde rüsum gelirlerinin hala toplanamadığı görülmektedir.

Bu nedenlerle üretim bölgelerinde bulunan belediyelerimizin, üreticilerimizin, hal esnafımızın ve hal müdürlüklerimizin, emeklerinin

korunması, Bakanlığınızın 01.01.2012 tarihinde yürürlüğe giren 5957 sayılı kanunun uygulanmasında üretim bölgelerinde bulunan üreticilerimizin, hal esnafımızın ve hal müdürlüklerimizin zararına yol açıp açmadıklarının belirlenmesi, yürürlüğe giren bu kanunun üretim bölgelerinde bulunan üreticilerimize ve esnafımıza daha fazla katkı sağlamasının önünü açacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla “Meclis Araştırması” açılması gerekli görülmektedir.